

بحث: اقوال فقها در مسئله:

۱- فقهای اهل سنت در مورد قیافه به دو گروه تقسیم شده اند:

الف) مالکیه، شافعیه و حنابله می گویند که به سبب قیافه می توان «نسبت» را ثابت کرد مگر اینکه دلیل قوی تری در بین باشد ایشان در این زمینه به روایتی از عایشه تمسک می کنند که روایت کرده است که روزی رسول الله بر من وارد شدند در حالیکه خندان بودند و خطوط پیشانی ایشان برق می زد [تبرق اساریر وجهه] و فرمودند:

«ألم تری أن مجزراً نظراً أنفاً إلى زید بن حارثه و أسامة بن زید فقال: إن هذه الأقدام بعضها من

بعض.»^۱

[آیا مجزراً (نام فردی از قبیله بین مدلج است که قائف بوده است و ظاهراً در زمان جاهلیت اسیر شده بود است و پیشانی او را بریده بودند (جزز: چیدن) مطابق سنت اسارت آن روزگار) را ندیدی که الآن به زید بن حارثه و اسامه بن زید نگاه کرد و گفت این پاها مربوط به هم است. توجه شود که مطابق آنچه در سنن ابی داود نقل شده در جاهلیت گروهی به انتساب این دو طعنه می زده اند چراکه زید سفید مثل پنبه بوده ولی اسامه مثل قار (قیر) سیاه بود است] مطابق برخی دیگر از نقل ها، ظاهراً اسامه و زید خواب بوده اند و پاهایشان از زیر روانداز بیرون آمده بوده و مجزراً در این هنگام آن نظر را داده است.

ایشان خوشحالی پیامبر را دلیل تقریر ایشان دانسته اند. از این گروه فتاوایی هم در صورتی که دو نفر ادعای پدری کسی را داشته باشند نقل شده که گفته اند به سخن قائف رجوع شود. البته از ابوحنیفه در نقد استناد به این روایت نقل شده است که وی می گوید خوشحالی پیامبر به جهت این بوده که چگونه مجزراً به واقع اصابت یافته بوده و الا صحت انتساب اسامه و زید ثابت بوده است.^۲

همچنین این گروه به روایت دیگری از پیامبر استناد می کنند که عایشه آن را روایت کرده است: «مادر انس بن مالک که امّ سلیم انصاری نام داشت، خدمت رسول الله عرض کرد:

۱. صحیح مسلم، ج ۲، ص ۱۰۸۲.

۲. ج ۲، ص ۷۰۰.

۳. محاضرات فی الفقه الجعفری، ج ۱، ص ۲۳۹۷.

«قالت: يا رسول الله ان الله لا يستحيى من الحق. فهل على المرأة من غسل اذا احتلمت، فقال رسول

الله نعم إذا رأت الماء، فقالت ام سلمه: او تحتلم المرأة؟ فقال تربت يداك فيم يشبهها ولدها.»

[خدا از حق حیا نمی کند، آیا اگر زن محتلم شد، غسل کند؟ پیامبر فرمودند، اگر آب دیده باشد، بله! ام-

سلمه در آنجا پرسید، آیا زن محتلم می شود؟ پیامبر فرمود: [تربت يداك: هم در ذم به کار می رود و هم

در مدح. معنای آن: دستان تو خاک آلود باد. برخی از نسخه ها گفته اند که این جمله را عایشه خطاب

به ام سلمه گفته است.] پس به چه دلیل فرزندان آن زن، به آن زن شبیه می شوند.

ب) حنفیه: نسب با قول قائف ثابت نمی شود ایشان البته کار قائف را حرام نمی دانند ولی می گویند، راه

اثبات نسبت در شریعت محصور شده است در فراش.^۱

۱. الموسوعة الفقهية، ج ۳۴، ص ۹۶.